

1. Rav Sherira Gaon, Otzar haGaonim, Eruvin, Teshuvah 376

ודשאלתון למיכתב לכון הגני אסותא דמי שאחזו קורדיקוס מן רב ושמואל עד פסאקא דמתניתין, האיך קיבלוהו ופירושו בלשון הגרים צריכין אנן למימר לכון דרבנן לאו אסותא אינון ומילין בעלמא דחזונין בזמניהון וכחד חד קצירא אמרונין ולא דברי מצוה אינון הילכך לא תסמכון על אלין אסותא וליכא דעביד מינהון מידעם אלא בתר דמבדיק וידע בודאי מחמת רופאים בקיאים דההיא מילתא לא מעיקא לה וליכא לייתי נפשיה לידי סכנה. והכין אגמרו יתנא ואמרו לנא אבות וסבי דילנא דלא למעבד מן אילין אסותא אלא מאי דאיתיה כגון קיבלא (ברכות ב.) דקים ליה לההוא דעביד ליה דלית ביה עקתא.

As far as your request to record the medicines from the seventh chapter in Gittin, from Rav and Shemuel to the breakpoint of the mishnah, in terms of how they were received and to provide their translations: We must inform you that the rabbis were not doctors, and they stated general things they saw in their times, one by one. These are not mitzvah matters. Therefore, you shall not depend upon these medicines; one should not practice any of them until after they have been checked and we know with certainty from expert physicians that this will not harm or endanger someone. So our fathers and elders taught us and told us, not to practice any of these medicines other than *kibla* which we know causes no harm.

2. Rashba I 98

שאלת בהמה שנמצאת יתרת אבר באותן אברים שהיא נטרפת בהן ובמקום שנטרפת בו. ונתברר שעברו עליה שנים עשר חודש. מי נימא כיון שעברו עליה י"ב חודש בודאי אינה נטרפת ונכשירנה דטרפה אינה חיה שנים עשר חודש /חולין נ"ח/ ואף על פי שראיתי ושמעתי מי שמכשיר ומיקל בדבר אני רוצה לעמוד על דעתך.

תשובה אם ראית ושמעת מי שמיקל ומכשיר ביתרת או בכל מה שמנו חכמים מכלל הטרפיות אל תשמע לו ולא תאבה אליו ולא תהיה כזאת בישראל. וכל מי שמכשיר זה נראה בעיני כמוציא לעז על דברי חכמים. והריני מאריך עמך בדבר זה כדי שיהא לך ולכל ירא וחרד בדבר ד' גדר בנויה. ולא יעשו דברי חכמי ישראל המקודשים כגדר הדחוייה ועלה שועל ופרץ.

הרי שמנו חכמים במשנתנו באלו טרפות (דף מ"ב) שמונה עשר טרפיות נקובת הושט ופסוקת הגרגרת וכו' וקתני בסיפא דמתניתין זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה. ואמרינן עלה בגמרא דתנא דמתניתין אית ליה טרפה אינה חיה ומאי דתנא תנא ומאי דלא תנא לא תנא. ואתיא בזה הכלל ועל זה הכלל סמכו להוסיף בסג"ר ושב שמעתתא. ועוד היו מקצת החכמים מוסיפין והולכין בטרפיות במה שאינה חיה כפי סברתם וסומכין על הכלל הזה....

ועולא כלל כל הטרפיות בשמונה מינין ואמר בריש פרק טרפות (דף מ"ג) שמונה מיני טרפות נאמרו למשה בסיני. אלו הן נקובה ופסוקה ונטולה וחסרה קרועה ודרוסה ונפולה ושבורה. הנה שאנו אומרינן אלו נאמרו למשה בסיני. והיתרת הרי היא בכלל הנטולין וכדאמר רב הונא כל יתר כנטול דמי. או היא בכלל הנקובין או הפסוקין... והא דרב הונא הלכה פסוקה היא לא נחלק בו אדם מעולם... ובכל אלו ובכל כיוצא באלו לא אמרו שיהא להן סימן שנים עשר חודש או לידה. שאין לאלו שום סימן בשיהוי דטרפות ידועות הן ובלא שום תנאי נאסרו. ולא נאמר בהן משהינן להו שאי אפשר לחיות למאן דאמר אינה חיה. ומאן דאמר שאינה מתקיימת שתים ושלוש שנים לא היו דברים. ומי שמעיד טעה בכך שלא היה מעולם.

וכדאמרינן בגמרא שאל רבי יוסי בן נהוראי את רבי יהושע בן לוי קדירת קנה בכמה. אמר ליה משנה שלימה שנינו... אמר לו והלא רחל היתה בשכונתנו שנקדר קנה שלה ועשו לה קרומית של קנה וחיה. אמר לו ועל דא את סמיך! והלא הלכה רווחת בישראל שמוטת ירך בעוף טריפה. ותרגולת היתה לרבי שמעון בן חלפתא שנשמטה ירכה ועשו לה שפופרת של קנה וחיה. אלא מאי אית לך בתוך שנים עשר חודש. הכא נמי בתוך שנים עשר חודש. וכיון שכן אפילו יצאו כמה ויאמרו כך ראינו אנו מכהישין אותן. כדי שיהא דברי חכמים קיימים ולא נוציא לעז על דברי חכמים ונקיים דברים של אלו.

וכיוצא בדברים אלו אמרו בההיא אתתא דאמרה ליה לרב אסי אני שהיתי לאחר בעלי עשר שנים וילדתי. אמר לה בתי אל תוציא לעז על דברי חכמים וחזרה ואמרה היא רבי לגוי נבעלתי... וכיוצא באלו אני אומר כאן בבקשה מכם אל תוציאו לעז על דברי חכמים. בכל מה שמנו חכמים בטרפיות הודאין ולא עשאום ספק טריפה.

ואם יש מי שלבו נוקפו ויאמר שמא לא דברו חכמים אלא על הרוב. ורוב בעלי חיים שנטרפו באחד מן הטרפיות שמנו חכמים אינן חיינן. אבל אפשר שמקצתן חיינן חזק גופם וטבעם. אם כן כבר בטלת כלל משנתנו שאמרה שאין כמוה חיה. שכל מה שמנו חכמים לדעת תנא דמתניתין אי אפשר לחיות... ואם כן זה שראינוה שחיתה מעידה שאין זה טרפות. ולא על עצמה לבד היא מעידה אלא מטהרת עצמה ומטהרת חברותיה. ואינך נמלט משני ענינין. או שתאמר שאין טריפה חיה וזו שחיתה מעידה שאין זה טרפות והוציא אותה מכלל הטרפיות. או שתאמר שזו הכריעה בין המחלוקות והעידה שאין הלכה כתנא דמתניתין אלא כתנא דבריתא דאמר טריפה חיה...

ואם תשוב ומה נעשה וכבר ראינו בעינינו יתרת ברגל ששהתה שנים עשר חודש. זו היא שאמר רבי יהושע בן לוי לרבי יוסי בן נהוראי על דא את סמיך כלומר אי אפשר. וכאילו אתה מעיד על שאי אפשר שראית אותו בעיניך. או סבה אחרת יש. וכן בכאן אנו שואלין אותנו שמעיד מאין אתה יודע ששהתה זו. שמא שכחת או שמא טעית או שמא נתחלף לך בזמן או שמא נתחלפה לך בהמה זו באחרת. שאי אפשר להעיד שתהא בהמה זו בין עיניו כל שנים עשר חודש. ואם יתחזק בטעותו ויאמר לא כי אהבתי דברים זרים והם אשר ראו עיניהם ואחריהם אלך. נאמר אליו להוציא לעז על דברי חכמים אי אפשר. ויבטל המעיד ואלף כיוצא בו ואל תבטל נקודה אחת ממה שהסכימו בו חכמי ישראל הקדושים הנביאים ובני נביאים ודברים שנאמרו למשה מסיני...

Question: An animal was found to have an extra eiver [*yeteret*], from one of those eivarim which renders the animal a tereifah, in a place which should render it a tereifah. It was clarified that twelve months had passed. Would we say that since twelve months passed it is not a tereifah, and it is kosher, for Chullin 58 says that a tereifah cannot live twelve months? Although I have seen and heard that some permit this and are lenient, I wish to know your view.

Response: If you saw or heard one who is lenient and permits a *yeteret*, or any other situation the sages listed as a tereifah, do not listen to him, do not agree with him, there should not be such in Israel. It appears to me that one who permits this is slandering the words of the sages. I will speak with you about this at length, so that a fence will be built for you and for all who tremble at the word of Gd, and the words of the holy sages of Israel will not be made like a fence that has been pushed aside, such that a fox could ascend and break through.

In Chullin 42, the sages listed, "There are eighteen tereifot... This is the rule: If an animal that suffers a wound such that it cannot live, it is a tereifah." And the gemara comments that the author of the mishnah believed that a tereifah cannot live, and the cases which he had learned he listed, and the cases which he had not learned he did not list. The list is brought with "This is the rule," and we depend on definitive "This is the rule" formulations in the gemara. Some sages added other tereifot, situations in which the animal could not live, according to their views, and they depended upon this rule...

Ulla assigned all of the tereifot to eight categories, saying (Chullin 43), "These eight categories were told to Moshe at Sinai: Pierced, split, removed, lacking, torn, trampled, fallen and broken." We say that these were told to Moshe at Sinai, and *yeteret* is among those that were removed, according to Rav Huna, or those that are pierced or split... And Rav Huna's position is definitive, and none have ever argued it... For all of these, they never said that living twelve months or giving birth would be a sign [of health], for there is no sign in the survival of known tereifot, and they are prohibited unconditionally. We don't say that we leave them [to see if they survive], for according to the view that a tereifah cannot live, they cannot live. One who says that they survived two or three years is describing something that never happened, and one who testifies to this is mistaken; such never happened.

It is as we say in the gemara: R' Yosi ben Nehorai asked R' Yehoshua ben Levi: "How big a hole in the windpipe?" And he replied, "It is as we learned..." R' Yosi ben Nehorai replied: "But we had a lamb like that in our area, and it lived!" To which R' Yehoshua ben Levi replied, "You depend on that? The law has spread in Israel that a bird with a fallen thigh is a tereifah, and R' Shimon ben Chalafta had such a chicken and he prepared a tube for it, and it lived, and that was only within twelve months, and the same must be true for your case." Therefore, even if many people go about saying they saw this, we contradict them. The words of the sages will stand, and we will not slander the words of the sages and uphold the words of these others.

Similarly, a woman told Rav Asi, "I waited ten years after my husband [died], and then I gave birth." He told her, "My daughter, do not slander the words of the sages." And she recanted, explaining that she had been with a non-Jew... In cases like these I say: Please do not slander the words of the sages regarding that which they considered a definite tereifah, and they did not leave as a doubt.

And if there is one whose heart disturbs him, saying that perhaps the sages only spoke of the majority of cases and most animals experiencing one of the listed tereifot will not survive, but some of them might survive due to their physical and constitutional strength, then you will have cancelled our mishnah's rule of, "None like this live." All of the cases listed by those sages, within the view of the mishnah's author, cannot live... And if this were true that we had seen it live, this would be testimony that the animal is not among the tereifot. Further, it would be testimony not only about this animal itself, but it would be testimony 'purifying' the animal and its peers. You cannot escape one of two possibilities: Either a tereifah cannot live and the fact that this animal lived testifies that it is not a tereifah, or this case resolves the debates [regarding whether a tereifah can live] and testifies that the law is against the author of the mishnah, and like the author of the baraita who stated that a tereifah can live...

And if you will reply: What can we do – we have seen a *yeteret* of the foot survive twelve months, with our own eyes! This is what R' Yehoshua ben Levi told R' Yosi ben Nehorai, "You depend on that?" Meaning: This is not possible. It is as though you testify that you have seen the impossible. Or, there is another cause. So, too, here we ask the witness how he knows that this animal had, in fact, survived that period. Perhaps you forgot or erred, or perhaps you were confused regarding the time, or perhaps you confused this animal for another, for it is not possible for him to testify that this animal was in his sights for the entire twelve months. And if he will strengthen himself in his error and say, "No, for I love these strange words, this is what I saw and this is what I will follow," then we will tell him that it is impossible to slander the words of the sages. The witness, and one thousand like him, should be cancelled, rather than cancel one point of the

positions agreed upon by the holy Jewish sages, the prophets and students of prophets, and statements given to Moshe at Sinai...

3. Rivash 446, 447

תמו: מעשה באשה בוגרת, והיא כבת עשרים, שנשאת ושהתה תחת בעלה, ביחוד עמו, כדת משה וישראל, כמו ה' ושלשים יום. ולסוף אלו הימים, חזרה וטבלה לנדתה, ונתיחדה עם בעלה. ותוך ג' ימים מת בעלה, ומיד נסתפקה בהריון, עד שהגיע זמנה, והוכר עובריה. ולסוף, ילדה בת. ונתברר בעדים: שמיום מיתת בעלה, עד יום לידת הבת: יש שמנה חדשים, וכ"ב יום. והבת גמרו סימניה, שערותיה, וצפרניה. ומתה הבת, לכ"ט יום. שואלים אם הבת פוטרת אמה מן החליצה: לפי שיצא מכלל נפל? אם מפני שגמרו סימניה; אם מפני שנכנסו לה כ"ב יום מן החדש התשיעי, ובוה מקרי: כלו לו חדשיו. או נאמר: שאין כל זה מוציאתה מידי ספק נפל; כיון שמתה תוך שלשים יום, ללידתה; דלא מקרי: כלו חדשיו; אלא אם כן עברו כל תשעה חדשים שלמים. ולכן צריכה חליצה.

ואין להקשות על זה: ממנהגו של עולם, שרוב נשים יולדות ולד של קיימא, לפחות מתשעה גמורין, מיום שטבלה לנדתה. שכיון שאינן בועלין ופורשין, אין טבילתן ראייה. שהרי אפשר שטעו באומד דעתן, בהריון; והולד הוא; אם מטבילות הקודמות, והוי בן תשעה גמורים. ואם מפני שלא פסק וסתה, הא אמרינן בפ"ק דנדה (ד'): דמעוברת אין דמיה מסולקי', עד שיוכר עובריה; משום דאז ראשה ואבריה ככדין עליה... וכן אפשר לתלות: שהולד הוא מן המאוחרות, והוי בן שבעה, שנולד בזמנו. אם מאותה טבילה, והוי בן ז', ואשתיה...

תמו: בדבר השאלה: ידעת האדון נ"ר שאין לנו, לדון בדיני תורתנו ומצותיה, על פי חכמי הטבע והרפואה. שאם נאמין לדבריהם, אין תורה מן השמים, חלילה! כי כן הניחו הם, במופתיהם הכוזבים. ואם תדין בדיני הטרפות, על פי חכמי הרפואה; שכר הרבה תטול מן הקצבים! כי באמת, יהפכו רובם: ממות לחיים, ומחיים למות; ויחליפו חי' במת. כי אין ספק בנטלה הכבד, ונשאר בה כזית; שאנחנו מכשירים; הם יאמרו: שימות לשעתו...

והרמב"ם ז"ל כששנה מעט, ואמר: שצומת הגידין, הם בעצם התחתון; בעופות: לא הודו לו! אחרי שלפי סוגית הגמרא, נראה: שהוא בעצם האמצעי. ולא נזכר בתלמוד, חלוק: בין בהמה, לעופות. ואעפ"י שהיה הרב ז"ל חכם בחכמת הרפואה, והטבע, ובקי בנתוח; כי לא מפי הטבע והרפואה, אנו חיינ! ואנחנו על חכמינו ז"ל, נסמוך. אפילו יאמרו לנו על ימין: שהוא שמאל. שהם קבלו האמת, ופירושי המצוה; איש מפי איש, עד משה רבינו, ע"ה. לא נאמין אל חכמי היונים, והישמעאלים; שלא דברו רק מסברתם, ועל פי אי זה נסיון, מבלי שישגיחו: על כמה ספקות, יפלו בנסיון ההוא. כמו שהיו עושין חכמינו ז"ל...

ובכמה ענינים, בסוד היצירה, הם חולקים על דברי רז"ל. כמו צורת יצירת הולד לארבעים יום; וקודם לכן, מיא בעלמא הוא. וכגון אביו מזריע לובן, שממנו עצמות וגידין וכו'. והם סוברים: שהכל מן האם; וזרע האב, פעולתו: להקפיא, ולהעמיד זרע האשה; כפעל הקיבה, להעמיד החלב...

גם בזה, אפשר שיהיה דעתם, כנגד דברי רז"ל. כי באולי נסו באחת או בשתיים, וראו שנגמר לתחלת תשיעי. ואולי הי' בר ז', ואשתיה. או שהיו מבעילות קדומות. ואף אם מסרום לשומר: אין אפטרופוס לעריות; ואומר: שומר בא עליהן. ויותר יש לנו להאמין בשמואל, או לחוש לדבריו; דנהירן ליה שבילי רקיעא. ובחכמת הרפואה, העיד על עצמו, ואמר: לכל מילי, ידענא אסותיהו (ב"מ קי"ג).

וגם חכמי הרפואה, לא ראית בדבריהם, שיאמרו: שיצא מכלל נפל; אף כשמת בן יומו. אבל אולי אמרו: שאפשר שתגמר יצירתו, לתחלת תשעה חדשים. ועוד, שאין להפליא על הרופאים: שהרי גם דעת רבי יהודה, היה כן. אלא שהרמב"ם ז"ל וחבריו: חשו לדשמואל.

Question: There was a woman of about twenty who was married and lived with her husband for about 35 days. At the end of this time she immersed as a niddah, and was then alone with her husband. Her husband died within three days, and immediately there was doubt whether she might be pregnant, until her time arrived and she was visibly pregnant. She gave birth to a daughter in the end, and witnesses clarified that from the time her husband died until the day her daughter was born was eight months and 22 days. The daughter had complete signs of development, hair and nails. The daughter died after 29 days. Does the daughter exempt her mother from chalitzah, because she left the category of *nefe*/ because her signs were complete or because she had entered 22 days into the ninth month such that we would say her months were complete? Or would we say that all of this does not remove her from potential *nefe*/ status, since she died within thirty days of birth [and the ninth month is incomplete], such that we would not say her gestation was complete, and chalitzah is necessary?

From #446 -

One should not question this based on the popular practice of women producing viable children in less than nine complete months from the day they immersed for niddah. Since they do not actually live with their husbands and then separate, their immersion is not proof; perhaps they erred in their estimation regarding the pregnancy, and the child is from an earlier immersion, and a child of nine full months. And if one will say that they did not cease to have a menstrual cycle [beforehand], Niddah 4b says that a pregnant woman does not cease her bleeding until the fetus is visible, when her limbs become heavy... And we could also assume that the child is from a later time, from seven months, and born on time. Perhaps he was from that immersion, and a seven month pregnancy that was delayed [emerging]...

From #447-

Regarding the question: The master knows that we do not judge the laws and mitzvot of our Torah based on the words of scholars of nature and medicine. Were we to trust their words, we would say that – Gd-forbid – Torah is not from heaven! This is what they have said, with their false signs. If you would judge in tereifot based on scholars of medicine,

you would receive much reward from the butchers! In truth, most of the tereifot would be changed from death to live and life to death, and the alive with the dead. There is no doubt that in a case in which the liver is removed and an olive-sized quantity remains, we accept it but they say the animal will die momentarily...

When the Rambam even changed a little, saying that the *tzomet hagidin* is in the lower bone in birds, they did not agree with him, because from the gemara it seems that this is in the middle bone, and they do not distinguish between animals and birds. This is even though the Master was wise in medicine and nature, and expert in dissection. We do not live by the word of nature or medicine; we depend upon our sages, even if they tell us that right is left. They received the truth, and the explanations of the mitzvah, person-to-person from Moshe Rabbeinu. We will not believe the Greek or Arab scholars, who only spoke from their theories or from some experimentation in which they did not pay attention to doubts regarding the experiments...

In many matters, such as in the secrets of creation, they disagree with the words of the Sages. For example: That a fetus is formed after forty days, and is mere water until then. And that the father provides fluid from which the bones and sinews are formed – they believe that all is from the mother, and the father's seed serves only to provide a frame in which the mother's seed stands, like the stomach providing a frame for the milk...

So, too, in this matter their views might oppose those of our Sages, for perhaps they tested with one or two and found that they completed their gestation at the start of the ninth, and perhaps it was a delayed child of seven months, or it was from earlier acts. And even if they gave the women to a guard, there is no guard for immorality, and perhaps the guard himself lived with them. It would be better to trust Shemuel or be concerned for his words, for the paths of the heavens were clear to him, and regarding medicine he testified that he knew cures for all illnesses (Bava Metzia 113b).

Further, you have not seen the scholars of medicine say that the child is no longer a nefel even if he dies on the day of his birth. Perhaps they said that it is possible for the gestation to be complete at the start of nine months. Further, it is no wonder that the doctors would say this [that a ninth month baby could survive]; R' Yehudah also believed this. It is only that the Rambam and his peers were concerned for Shemuel's view.

4. Ramban to Chullin 76a

מכיון שנחתך צומת הגידים נטרפה ואין לה היתר וכן בטחול שניקב וכן בכוליא שלקתה, וכל שהוא מתמהי הטרפות כך הוא, ואע"פ שיש בדרכי הרופאים כן איברים שהוכו וחותרין אותם ומעלה ארוכה וכשנשארין מתים בהן, אין בדברי חכמים כן אלא כל שאנו יודעים בהן שנטרפה בשבירת אבר שהיא מתה בו אסורה לעולם וצריך תלמוד.

Once the *tzomet hagidin* is severed, the animal is a tereifah and it cannot become permitted. The same is true for a punctured spleen or damaged kidney, or any of the tereifot. Although among the doctors it is found that eivarim which have been wounded may be cut and may heal themselves, and if those eivarim are left then the patient dies, this is not what is found in the words of the Sages. If we know an animal has become a tereifah through a broken eiver which should cause it die, the animal is always prohibited. This requires analysis.

5. Tashbetz 2:101

שאלת ראובן בא לעירו בתחלת חדש כסליו אחר שעמד חוץ משם קרוב לשנה ונתעברה אשתו וכשהי' סוף אדר שני הפילה אשתו מחמת שנשאה משא כבד והנפל היה נגמר כבן שבעה באיבריו ובכה מעט וחיה קרוב ל"ב שעות ויצא קול בעיר שאי אפשר שמתחלת חדש כסליו עד חצי אדר שני שאינם ה' חדשים גמורים ישמיע קול וחששו שמא היתה מעוברת מזנות. ואתם בדקתם באשה אם יש בדדיה שפע חלב ולא נמצא לה כלום...

אבל אני ראיתי שנשתנה הענין בדורנו זה. כמו שכתבו התוס' ז"ל שהרב' דברים נשתנו מטבעיהם בשינוי הדורות שהם אומרים (ע"ז כ"ד ע"ב) שאין פרה וחמורה יולדת תוך ג' שנים והוא להם זה מופת חותך לענין בכור שהוא לכהן ובדורו' הללו קודם לזמן זה יולדות וכן ענינים אחרים טבעיים...

You asked: Reuven came to his town in the beginning of Kislev, after having been away for close to a year. His wife became pregnant, and miscarried at the end of Adar Sheni due to a burden she was carrying. The nefel was complete like a fetus that had completed seven months; it cried a bit, and lived close to twelve hours. Word spread, noting that one could not have a child which would make loud noises after gestation from the start of Kislev to the midpoint of Adar Sheni, which is not even five complete months. They were worried that her pregnancy may have been adultery [and so she and her husband would be prohibited to each other]. You checked whether she had a flow of milk [indicating a developed pregnancy], and nothing was found...

But I have seen that matters have changed in this generation. As Tosafot wrote, the nature of many things has changed with the changing of generations. They said (Avodah Zarah 24b) that cows and donkeys do not give birth within their first three years, and they took this as a defining principle regarding a firstborn animal, to give it to a kohen. But in these generations, they give birth before that time. And so in other natural matters we find...

6. Rashbash 513b

מכלוף זגאנ"ד נפטר לבית עולמו בשמנה ימים לירח אלול בשנת מאתים ושש לפי מה שנתברר מהעדיות ולו אח במדינת הים ולא נודע מקומו איו והניח אשתו מעוברת, ובליל אחד בשבת ביום הראשון מחדש אייר ילדה בן, והלכו העדים ביום ההוא במצותי וראו הבן שלם בשערו ובצפורניו, וביום הששי ששי ללידתו חלה וליל ח' ללידתו נפטר והיי לרבנן ולכל ישראל שבק... ואעפ"י שאמו מערערת על קצתן וטוענת שליל ששי ערב שבת נחמו ירד לנמל, עוד טענות אחרות כתובות בנוסח העדיות, וראיתי לשמוע דבריה אעפ"י שאינה נאמנת לפי שהיא מכלל נשים שאין מקבלין עדותן בנדון כזה, כדי שלא ימצא פתחון פה בעל דין לחלוק...

וכשתחשוב אפילו לדברי אמו שאומרת שלא חלה אלא עשרים יום י"ב ימים אחרונים מאב ושמנה הראשונים מאלול, הרי שמר"ח אלול עד סוף ניסן שמנה חדשים, הסר מהי"ב [ימים] חמשה ימים לתשלום החדשים החסרים, לפי שחדשי ההריון הם שלמים כל אחד משלשים יום כאשר כתבתי בהקדמה ראשונה, א"כ נשארו שבעה ימים מוסף על שמנה חדשים...

וכל שיצא מכלל שמנה חדשים ונכנס לחדש התשיעי אפילו יום אחד חוץ מיום שנתעברה אעפ"י שלא גמרו סימניו ולא שהה שלשים [יום] ולד גמור הוא. ואעפ"י שאמרו ז"ל בפרק בנות כותים יולדת לשבעה יולדת למקוטעים יולדת לתשעה יולדת לשלמים, כבר תמהו על זה רבים שהרי החוש מכזיב זה והנסיון אמת הפכו שהרי הרבה נשים כיון שנכנסות יום אחד מיום החדש תשיעי יולדות ולד של קיימא, ואין כל הנשים ג"כ משלימות תשעה חדשים, ואם כן לא הנחת לאברהם אבינו בן ולא בת שיצא מכלל נפל אלא מעט מהרבה... וא"כ איך אנחנו סומכין לעשות מעשה בקדושינו וגרושינו בנוולד בתשעה בלתי שלמים אם נחשב כנפל כבן שמנה, וכ"ש לפרש"י ז"ל שפירש שאין [עושינו] בו מעשה בן קיימא עד שיהיה בן עשרים.

ובעלי התוספות כתבו שזה היה בדורות הראשונים אבל עתה נשתנו הענינים. תדע שהרי רבותינו ז"ל אמרו בפ"ק דבכורות שפרה וחמורה אין יולדות אלא לשלש שנים, וזה להם למופת שהקונה פרה וחמורה מגוי תוך שלשה שהולד לכהן, והנה החוש מכחיש זה שהם יולדות בת שתי שנים, וכן הרבה דברים זכרום החכמים על ענין ואנו מוציאין אותם על ענין אחר, וכן כתב א"מ הרב ז"ל בתשובה.

והרי ראייה גדולה נראית לי בזה שהרי אחד עשר יום שבין גדה לגדה הם הלכה למשה מסיני, ובזמן הזה הם ארבעה עשר יום. ואם תאמר אחר שהם משתנים איך הם הלכה למשה מסיני, יש לומר שאין ההלכה שיהיו אחד עשר יום ולא יותר, אלא שההלכה היא שאותן ימים שהם בין גדה לגדה כל שתראה בהם שלשה ימים רצופים היא זבה, אלא שחכמים אמרו שהם אחד עשר, אבל ההלכה לא ירדה לחשבון הימים אם י"א אם יותר אם פחות... כן הדבר הזה בענין יולדת לתשעה יולדת לשלמים, אעפ"י שבזמנם היה על ענין אחד אם נמצא עתה על ענין אחר לא מפני כך נשתנה הדין. ואעפ"י שזמנים אלו, כלומר יולדת לז' למקוטעים ולתשעה לשלמים אסמיניהו אקרא, דיוולדת לז' מקוטעים אסמכוה אקרא דויהי לתקופות הימים שני תקופות ושני ימים, ויולדת לט' לשלמים מקרא ויתן ה' לה [הריון] הריו"ן בגימטריא רע"א יום, הני קראי אסמכתא נינהו, דהא ויהי לתקופות הימים דברי קבלה נינהו וענין חליצה ויבום דברי תורה נינהו, ואמרינן בעלמא דדברי תורה מדברי קבלה לא ילפינן, כך נראה לי.

עוד אני אומר, שדבר זה אינו מוסכם מכל החכמים כלומר דיוולדת לט' יולדת לשלמים, ושבמחלוקת היא שנויה, דהכי אמר מר זוטרא התם, ואפילו למאן דאמר יולדת לט' אינה יולדת למקוטעים [יולדת לשבעה יולדת למקוטעים], וזה הלשון מורה על הסכמת הכל ביולדת לשבעה שיולדת למקוטעים והיות תלוי במחלוקת יולדת לט', ואחר היות הדבר תלוי במחלוקת והחוש והנסיון מאמת דברי אחד מהם עליו ראוי לסמוך, וזה ברור לפי דעתי.

Machlouf Zagand passed away on the eighth of Elul in the year 5206, as is clear from testimony. He had a brother overseas, location unknown, and he left behind a pregnant wife. On the first night of Iyyar, Saturday night, she gave birth to a son. At my instruction, witnesses went and saw that he had complete hair and nails. On Friday, the sixth day from his birth, he fell ill, and on the eighth night he passed away, leaving life for the rabbis and all of Israel... Machlouf's mother challenges some points, claiming that Machlouf's wife went to mikvah on Friday night of Shabbat Nachamu, and she presents other claims which have been recorded in the testimonies. I have seen fit to hear her words - even though she is not credible, as one of the [related] women whose testimony cannot be accepted in such a case - lest anyone find an opening to challenge my decision...

When you calculate, even according to his mother's testimony that he was ill only for twenty days – the last twelve of Av and the first eight of Elul – from Rosh Chodesh Elul to the end of Nisan is eight months, subtract five days from the twelve to complete the 29-day months because months of pregnancy are full, 30-day months, and that leaves eight months and seven days...

Once the child has entered the ninth month, even for a day, in addition to the day she became pregnant, then he is considered a complete child even if he lacks complete signs and he does not survive thirty days. Although the gemara says, "A woman who gives birth to a seven-month gestation does so in partial months, a woman who gives birth to a nine-month gestation does so in complete months [and so a child is born in the middle of the ninth month is a *nefel*, not viable]," many have already expressed shock at this, for our senses deny it and experimentation has shown the opposite, in truth. Many women enter one day into the ninth month and produce viable children, and not all women complete nine months, and if you were to maintain this position then you would not leave a son or daughter to Avraham Avinu who were not nefalim, only a minority... So how do we conduct marriage and divorce with a child who is born after an incomplete ninth month, if this is considered a nefel like a child born after eight months, certainly according to Rashi who says that we don't engage in any legal action with such a person, as though he was viable, until he is twenty?

The Tosafot wrote [in a different context] that this was only in earlier generations, but now times have changed. You know this because our masters said (Bechorot 20a) that a cow and donkey give birth only after three years, and this is a definitive rule such that one who purchases a cow or donkey from a non-Jew within three years must give the first child to a kohen [treating it as a firstborn] – but our senses contradict this, for they give birth at two years! And so the sages mentioned many things along these lines and we find them to be otherwise. And so my father wrote in a responsum.

I see great proof to this in the statement that the eleven day space between niddah periods is Halachah l'Moshe miSinai. Today it is a space of fourteen days! And if you will ask how a mutable rule can be a Halachah l'Moshe miSinai, one could say that that the Halachah l'Moshe miSinai is not that this period should be no more than eleven days, but rather that a woman who sees blood for three consecutive days during that intervening period is a zavah. The sages were the ones to say it was eleven days; the Halachah l'Moshe miSinai did not descend to the calculation of eleven days, or more or less... So, too, regarding a woman who gives birth to a nine month baby doing so after nine complete months, even though this was one way in their days, if we now find it to be otherwise then the law is not considered 'changed.' Granted that they linked these times – seven incomplete months and nine complete months - to pesukim (Yevamot 42a and Niddah 38b), linking the seven to *לתיקופות הימים* being two seasons and two days [regarding the birth of Shemuel], and *להריון* having the gematria of *הריון* equal 271 days [regarding Ruth], these are *asmachta*. *ויהי* is from the prophets, and *chalitzah* and *yibbum* are biblical, and we do not deduce biblical law from the prophets! So it appears to me.

Further, I note that not all of the sages agreed that a woman would give birth to a nine-month baby after nine complete months. It is a debate; Mar Zutra there said, "Even according to the one who says that..." indicating all agreed a seven month baby would be born after an incomplete month, but the nine-month matter is in debate. So since it is subject to debate, and our senses and experience validate one of the views, it is appropriate to depend on it. That is clear in my view.

7. Tosafot Moed Katan 11a כוורא

כוורא סמוך למסרחיה מעלי - ובזמן הזה תופסים סכנה למיכל סמוך לסירחון... ושמא נשתנו כמו הרפואות שבש"ס שאינן טובות בזמן הזה או שמא נהרות דבבל מעלו לו טפי ויש מפרשים דכוורא לא בכלל דגים מיירי ושם דג ששמו כוורא ומשונה בדברים האלו משאר דגים כדאמרינן פ' כל הבשר (חולין דף קט): אסר לן גירותא שרא לן לישנא דכוורא ואין נראה שיהא בכל הלשונות של דגים טעם אחד. "Kavra [fish] is good when close to rotting" – Today we believe it is dangerous to eat fish that are close to rotting... Perhaps this has changed, like the talmudic medicines which are not good today. Alternatively, perhaps the rivers of Bavel were better. Some explain that "kavra" does not refer to fish in general, but to a specific fish called "kavra," and it was different from other fish in this matter, as seen in Chullin 109b, "He prohibited *giruta* [a certain predatory bird] but permitted the tongue of *kavra*." It does not appear that all fish tongues would taste the same.

8. Tosafot Avodah Zarah 24b פרה

ויש לתמוה דהא מעשה בכל יום דפרה בת שתי שנים יולדת וי"ל דודאי עתה נשתנה העת מכמו שהיה בדורות הראשונים כמו בעינוגיתא דורדא דאמר' פרק אלו טרפות (חולין דף מז. ושם) כל חייה ברייתא הכי אית להו אלמא גוייתא לית להו ועתה היא בכל הבהמות שלנו. One should be surprised, for two-year-old cows give birth every day! One could say, certainly, that today things are different from the way they were in earlier generations - like with the *inunita d'varda* of Chullin 47a, where they said that wild animals have them, indicating that domestic [lit. indoor] animals do not. Today, all of our animals have it.

9. Terumat haDeshen 271

שאלה: ישראל קנה פרה חולבת מן הנכרי וגם מעוברת היתה כמו ג' או ד' חדשים ולא שאלו לנכרי כלום אם כבר ילדה או לאו, אך הנכרי אמר מעצמו היא מעוברת כאשר תראו ואני מזהיר אתכם שאל תקרבו אליה סמוך ללידתה כי דרכה לבעוט ברגליה מאד באותו זמן כי כן עשתה כבר ברשותי כשילדה, יש לסמוך בכה"ג שבודאי אינה מבכרת היא או לאו? תשובה:.... ואע"ג דתלמוד לא חשיב הך דאין חולבת אא"כ יולדת אלא דווקא רובא, ולא רובא דרובא כמו שהוא בבהמות שלנו. י"ל דבהמות שלהם היו משונות מבהמות שלנו, ובכה"ג איתא בהדיא בתוס' ובאשירי פ' אלו טרפות, דהא דאמרינן במס' בכורות פרה בת שלש וודאי לכהן....ומייתי ראייה מזה אמילתא אחריתי דבהמות שלנו יש להלקם מבהמות שלהם לענין ענוגיתא דוורדא, וא"כ גם להך מילתא אין דוחק אם נחלק בדבר.

אמנם אין נראה להתיר מהאי טעמא לחודא כלל לסמוך על הקירותינו שהוא נגד קבלת התלמוד ולומר שנשתנה בזמנינו, וגם הגאונים שכתבו לאיסור ולהיתר מזה היינו צריכים לומר שלא כתבו דבריהם לזמנינו ולא רצו שאנו יושבים בהן, ומור"ם כתב דהמנהג הוא להחמיר מסתמא ר"ל מנהג ארצותינו. אבל מ"מ בנ"ד דאיכא בלאו הכי אומדנא דדעתא דאין מבכרת היא מכח דברי הנכרי...

Question: A Jew purchased a lactating cow from a non-Jew, and it was three or four months pregnant. He did not ask the non-Jew whether it had previously produced young or not, but the non-Jew said independently that she is obviously pregnant, and that they should be careful not to get close to her before the birth, because she normally kicks a lot at that time, having done so earlier when giving birth in his possession. Can we assume that the current pregnancy is not a first-born, or not?

Response:... Although the talmud only mentions the principle of "A cow only produces milk if it has given birth" as a majority and not a super-majority as it is with our animals, one could say that their animals differed from our own. We find a similar concept in Tosafot and the Asheri in Chullin, regarding the statement that a three-year-old cow's young definitely goes to the kohen... Tosafot brings proof of change from the incidence of *inunita d'varda* to demonstrate that there is a difference between their animals and ours, and so there is no strain to distinguish similarly in our matter.

However, it does not appear appropriate to permit solely from this reason, depending upon our analysis against the talmudic tradition and saying it changed in our day, such that we would need to say that the Gaonim who ruled on this matter did not write for our day and our lands. Our master Maharam also wrote that the custom is to be strict, and presumably he referred to the custom in our lands. However, in our case we also have the given that it is not producing a first-born, from the words of the non-Jew...